

Tremtinys

Nr. 14
(1228)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2017 m. balandžio 14 d. *

Sveikiname šv. Velykų proga!

Mielus buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius, „Tremtinio“ skaitytojus nuoširdžiai sveikiname šv. Velykų proga. Linkime, kad skambantys Kristaus Prisikėlimo šventės varpai sustiprintų Dievo tikėjimą ir Tėvynės meilę, įkvėptu jėgų įveikti kasdienius sunkumus, suteiktų vilties ir meilės.

LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdyba ir pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė,
„Tremtinio“ redakcija

Mielieji,

Sveikinu šv. Velykų proga, linkiu, kad Prisikėlimo šventė širdis pripildytų šviesos ir vilties, o bundanti gamta suteiktų stiprybės ir įkvėptų naujiems sumanymams bei prasmingiems darbams Tėvynės labui.

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė,
LR Seimo narė,
TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirmininkė

Paminėtos Juozo Kasperavičiaus-Visvydo žūties metinės

Balandžio 8 dieną Tauragės šauliai, parlamento gynėjai ir buvę politiniai kalinių iškilmingai paminėjo pirmojo Jungtinės Kęstučio apygardos vado Juozo Kasperavičiaus-Visvydo žūties 70-metį.

Juozas Kasperavičius-Visvydas gimė 1912 metų rugpjūčio 17 dieną Ra-

seinių apskrities Jurbarko valsčiaus Jokūbaičių kaime. 1937 metais baigė Lietuvos karų aviacijos mokyklą ir buvo paskirtas į 2-ają eskadrišlę, dislokuotą Kaune. 1938 metų vasario 16-ąją jam suteiktas leitenanto laipsnis.
(keliamas į 8 psl.)

Mielieji,

Noriu dar kartą padėkoti už jūsų aktyvų darbą ir visokeriopą paramą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai. Tik paramos ir projektų, kuriuose dalyvaujame, dėka galime vykdyti veiklą: organizuoti renginius, statyti ar atstatyti paminklus, bunkerius, leisti knygas, organizuoti konferencijas, seminarus, minėjimus.

Jūs ir jūsų artimieji, deklaruodami pajamas iki gegužės 1 dienos, turi galimybę 2 procentus gyventojų pajamų mokesčio (GPM) paramą skirti LPKTS ar konkretių LPKTS filialui.

Norėdami skirti 2 procentus GPM paramą LPKTS, galite tai padaryti prisijungę prie elektroninės bankininkystės, užpildę prašymo formą (FR0512) bei įraše mūsų rekvizitus:

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Laisvės al. 39, Kaunas
Įmonės kodas 300032645
PVM mokėtojo kodas
LT100001097819

arba pasirinktam LPKTS filialui:
Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (išrašytu miestą) filialas.

Šie 2 procentai GPM jums papildomai nieko nekainuoja, nes jie skiriama iš jūsų jau sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, kuris, nepaskirtas konkretių organizacijai, liks biudžete.

LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

Skirkite du procentus gyventojų pajamų mokesčio Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

		Viete VM archyvo brėžiniui kodui	F R 0 5 1 2 Versija 0 2		Pilda VM archyvo darbuotojas	
1 Mokesčių mokesčio identifikacinis numeris (asmens kodas)		3 8 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0	2 Telefonas 8 6 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0			
3V Vardas	V A R D E N I S	3P Pavardė	P A V A R D E N I S			
4 Adresas	J O S U A D R E S A S					
PRAŠYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKEŠČIO DALĮ VIENETAMS, TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ, IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS						
5 Mokesčinių laikotarpis	2 0 1 6	6S vienetas, turintiems teisę gauti paramą	6A Atsisakau mokesčio dalį skirti** vienetas, turintiems teisę gauti paramą	7S Mokesčio dalį skirti* politinėms partijoms	7A Atsisakau mokesčio dalį skirti** politinėms partijoms	8 Papildomu laipų skaičius
Eilutės Nr.	E1 Gavėjo tipas***	E2 Gavėjo identifikacinis numeris (kodas)	E3 Mokesčio dalies paskirtis****	E4 Mokesčio dalies dydis (procentais)	E5 Mokesčio dalis skirti iki mokesčinio laikotarpio*****	
1	2	3 0 0 0 3 2 6 4 5	L P K T S	2 , 0 0	2 0 1 9	
2						Y Y Y Y
3						Y Y Y Y
4						Y Y Y Y
5						Y Y Y Y
6						Y Y Y Y
7						Y Y Y Y
* Paym. eilės 6S ir (ar) 7S laukelių, mokesčio dalis bus pervedama šiame prašyme nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms (ankstesnio mokesčinio laikotarpio prašyme, kuriame buvo uplidyt i E5 laukelių).						
** Paym. eilės 6A ir (ar) 7A laukelių, pagal kuriuos bus pervažinama išrašytas vienetas, turintis teisę gauti paramą.						
*** Gavėjo tipas: 1 - politinė partija, 2 - vienetas, turintis teisę gauti paramą.						
**** E3 laukelis užpildomas, kai pageidaujama nurodyti vienetas, turintiems teisę gauti paramą, arba politinė partija, kokią tikslui jis turėtų panaudoti skiriamą mokesčio dalį: rašomas gavėjo programos, meno ar sporto kolektivo, padalinio, (sutrupintasis) pavadinimas. Negali būti išrašomi vardai, pavardės ir daugiau kaip 2 skaitmenys.						
***** E5 laukelis užpildomas, kai mokesčio dalis skiriama vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms pageidaujama skirti ilgiau kaip 1 metus. Rašomas laikotarpis negali būti ilgesnis nei 5 metai, pradedant skaičiuoti nuo metų, išrašytų 5 laukelyje.						
Asumo, pateikęs prašymą		3 0 9 0 2 8 8 3 5 1 6 9 4	P A R A Š A S V A R D E N I S P A V A R D E N I S			(vardas, pavardė)
Dėkojame už Jūsų gerumą! LPKTS						

Istorija be „baltų dėmių“

„Išplaukiu į jūrą, kada grįšiu – nežinau“

(Trijų jūrininkų pabėgimas)

*Pabaiga.**Pradžia Nr. 13 (1227)*

Be lietuvių kapitono L.Kublicko, tralerio meistro J.Grišmanausko, jūreivio E.Paulausko, vienu traleriu į jūrą išplaukė kapitono padėjėjas Michailas Mažeiko, mechanikas Aleksandras Sokolovas ir mechaniko padėjėjas Aleksandras Kovzanas. Du komandos narai buvo komjaunuoliai. Laive komanda aiškiai susiskirstė į lietuvius ir nelietuvius. Nelietuviai vadovaujančių pozicijų neužėmė, todėl jiems buvo galima nurodinėti. Turbūt L.Kublickas ir J.Grišmanauskas tą aiškiai suvokė. Supratę, kad dvieim ketinimą įvykdysti bus sunku ar net neįmanoma, nutarė kartu pasiūlti E.Paulauskai, kuris pavadavo atostogaujant komandos narį. Jie rizikavo, nes ketino įkalbėti bėgti jūreivį, kurio beveik nepažinojo.

Įvykiai klostėsi palankiai

Traleryje įvykiai klostėsi įprastai, bet brendo planas, kurio dalis net neįtarė. Išplaukus, maždaug po dviem valandų, J.Grišmanauskas pasakė E.Paulauskui nueiti pas kapitoną. Jis ten išbuvo apie dvi valandas. Gal tuomet E.Paulauskui ir buvo pasiūlyta bėgti kartu ir aptartas tolimesnis veiksmų planas. Pagal prisiminimus, trečiasis lietuvis įkalbėtas bėgti paskutiniu momentu, dar prieš sutinkdamas pagalvojo, ar tai néra provokacija.

Liepos 16 dieną apie pusiaudienį laivas nuplaukė į 848 kvadratą, kur išmetė žvejybos tralą. Įvykiai klostėsi bėgančių naudai. Po žvejybos visi nepageidaujami asmenys atsidūrė vienoje kajutėje, kuo lietuvių ir pasinaudojo. M.Mažeiko ir A.Kovzanas nuėjo pailesti į kajutę. Kapitonas A.Sokolovą nusiuntė virti barščių. Sokolovas, paramės J.Grišmanauską su kūju, paklausė, kam jam įrankis. Grišmanauskas atsakė, jog jis bus reikalintas skaldyti ledą. A.Sokolovas patarė, kad geriau skaldyti mediniu kūju. Tačiau kūjis buvo reikalinas ne ledui skaldyti. Kajutėje gamindamas valgį, A.Sokolovas išgirdo kalimą ir paramė užkaltą liuką. Iš karto pranešė besiilsintiems M.Mažeiko ir A.Kovzanui. Visi trys pabandė atidaryti duris ir liuką, bet suprato – jie užkalti. Suvokė, kad kažkas negerai, bet jau buvo per vėlu.

Užbarikaduotiemis pavyko išdaužti šviesos liuką, per kurį įėjo oras. Neringstančius ir bandančius išsiveržti L.Kublickas nuramino, pagrasinės įmesti granatą, nors jokio šaunamojo ar sprogstamojo ginklo jis neturėjo. Vienintelai ginklai – kūjis ir laužtuvas. Kuomet L.Kublickas vairavo, kiti stovėjo su kūju rankose ir saugoją kajutės išėjimus, jei „belaisviai“ laužtysi. Bėglys J.Grišmanauskas jiems pasakė, kad ką nusprendė, tą ir padarys, o laivas plaukė visu greičiu...

M.Mažeiko spėjo, kad plaukiamą į Švediją ir pasiūlė padegti laivą, bet A.Sokolovas pasakė, kad nematės arti laivo, kuris galėtų juos išgelbėti. Teko laukti, kol lietuvių išlips iš laivo.

Lietuviai skubėjo į laisvę

O lietuvių skubėjo plaukti į laisvę. Dėl įtampos, pavoju jie ižvelgė netgi praplaukiančiuose pro šalį laivuose. Kelionė laiko atžvilgiu buvo trumpa, bet ilga dėl nervinės įtampos.

Uždarytieji kajutėje praše gražinti pasus. Kapitonas išpildė jų norą, pasus imetė per orlaide.

Paskutinis uždarytuju pasipriešinimas įvyko laivui sustojus, kai jie pabandė neleisti išmesti inkaro, bet lietuviams pagrasius, jog sulaužys mašiną, teko vėl nusileisti. Kaip teigia pasilikusieji, jie bandė įkalbėti „neišduoti tévnės“, bet į tokius įkalbinėjimus J.Grišmanauskas atsakė, kad jie tévnės neturi, ją paémė kiti. Išlipdami iš laivo, lietuvių suplėšė sovietinę vėliavą. Tokį faktą akcentavo ir nelietuviai jūreiviai.

Vos tik lietuvių išėdo į valtį, buvę belaisviai išsiveržė į denį ir pamatė, kad valtis jau nutolusi apie 20 metrų, o iki kranto jiems buvo likę 300 metrų (kitur minima, kad 100 metrų). Improvizuotame laivo žurnale (nestikrasis sunaišintas) išrošta, kad liepos 17 dieną 9 valandą jie, išėjė į denį, matė nuplaukiančią valtį, norėjo pakelti inkarą, bet laivas užplaukė ant seklumos. Jau vėliau apsižiūrėjė, pamatė suplėšytą vėliavą (tuomet jie užrašė „vėliavą parazitai suplėšę“), numištą laivo pavadinimą, sudažytą radijo siūstuvą, paimtą kompasą, žemėlapį.

Yra paliudijimų apie ryžtingus veiksmus. Štai A.Kovzanas, jau po kurio laiko teigė: „Mes stengėmės paskananti valtį“. Po metų A. Sokolovas sakė: „Mes norėjom nuskandinti valtį, kuria į krantą plaukė Kublickas, Grišmanauskas, Paulauskas“. Ir sovietiniai dokumentai mini, remiantis įgulos narių parodymais, kad jie bandė pavyti, taraunuoti ir paskandinti valtį su „išdavikais“. J.Grišmanauskas irgi užsimena, jog juos bandė vytis, tačiau pabėgėliai sekmingai pasiekė Eland salą.

MGB aiškinosi priežastis

Kaip ten bebūtų, bet likusieji laive nepasimetė ir pradėjo veikti. Atgal jie negalėjo grįžti dėl sulaužytos aparatūros, todėl turėjo pasilikti Švedijoje. Jie, suplėšę koko raudoną palaidinę, iškélé kaip vėliavą, nuplaukė į Švedijos uostą. Vėliau liudijo, kad jiems buvo siūlyta pasilikti, tačiau jie atsisakė. Pas juos apsilankė sovietų diplomatiniai atstovai, ir jie vėl buvo parplukdyti į Klaipėdą.

Po įvykio pradėtas tyrimas, informuoti partinai organai: LKP Klaipėdos srities komitetas, LKP CK. Pradėtos aiškintis priežastys, dėl ko tai galėjo įvykti. Prieita pagrįstos išvados, kad pabėgimas įvyko dėl MGB agentūrinio-operatyvinio darbo trūkumų: nesureaguota laiku į gautus signalus, atskiri MGB skyriai nepasidalijo turima informacija, dokumentai gulėdavo ant vieno operatyvininko stalą, bet nenukeliaudavo pas kitą. Dar išsiaiškinta, kad E.Paulauskas iš viso neturėjo teisės išvykti tuo traleriu. Jis turėjo vykti kitu. Kontrolės aparatas nesuveikė, kaip tikėjosi.

Kalti surasti, todėl pasiūlyta dviem saugumiečiams paskirti nuobaudas,

vieną (už neinformavimą apie laiku gautos signalus) įkalinti 10 parų, kitą įspėti, kad daugiau tai nepasikartotų. Bet reikia pasakyti, kad šie saugumiečiai per daug nenukentėjo už aplaidumą.

Savo ruožtu partinai organai padarė savą išvadą, kad „išdavystė“ įvyko dėl blogo darbuotojų politinio auklėjamojo darbo, neatsakingumo komplektuojant tralerių laivyno komandą, silpnio MGB organų darbo tikrinant darbuotojų asmenines savybes.

Kaltinimai po pabėgimo

Po pabėgimo pradėti tardymo darbai pabėgusiųjų atžvilgiu, nors jie buvo sovietų teisėsaugai nepasiekiami. Ir tai įvyko beveik metams po pabėgimo. 1952 metų birželio 17 dieną pasirašyti nutarimai areštui, o liepos 12 dieną pateiki kaltinimai. Žinoma, viskas vyko už akių. Atliktos kratos L.Kublicko ir J.Grišmanausko namuose Klaipėdoje. E.Paulausko gyvenamosios vietos nerado. Kratų metu nieko nepaimta, kas turėtų reikšmės tolesnei eigai.

Iš Sovietų sąjungos pabėgę jūrininkai virto „tévnės išdavikais“, todėl sau-gumo organų dėmesys nukrypo į tariamų „išdavikų“ gimines, gyvenamus Lietuvoje. Giminaičiai nieko nežinojo apie jūrininkų buvimo vietą ar apie jų anksutesnius ketinimus, nes šie prieš išvykdami nesidalijo savo planais. Kapitono motina J. Kublicienė teigė, jog retai matėsi su sūnumi ir nežinojo apie jo pabėgimą į Vakarus. E. Paulausko artimieji taip pat nežinojo pabėgimo detalių.

Apklausus galimus liudininkus ir formaliai atlikus kitus procedūrinius veiksmus, 1952 metų rugsėjo 5 dieną Rygoje įvyko uždaras MVD Pabaltijo karinio tribunolo posėdis. Liudytąjai buvo tie patys įgulos nariai. Posėdis prasidėjo 11 valandą, o po pietų jau paskelbtas teisiamiesiems nuosprendis už akių. Kaltinimai buvo grįsti 58 straipsniu, tai yra „tévnės išdavimas“. Nuosprendis už akių skelbė: „Nuteisti aukščiausia bausme – sušaudymu“. Nežinia, ar MGB tikėjosi sugauti pabėgelius, bet apie tai galvojo, nes paskelbta visasā junginė pabėgelių paieška.

Atsirado nauji kaltinimai pabėgusiems – darbas amerikiečių žvalgybai. SSRS MGB duomenimis, jie buvo amerikiečių žvalgybos išnaudojami dėl šnipinėjimo, pasisakė antisovietiškai per spaudą ir radiją. Tai buvo gana standartiškas tų metų kaltinimas.

Represijos pabėgusiųjų artimiesiems

Nuteistųjų šeimoms turėjo būti prietaikyta dar 1942 metų SSRS NKVD direktyva, kuri numatė ištrėmimą tiems, kurių artimi žmonės buvo nuteisti pagal 58 straipsni.

Labiausiai represijos palietė J.Grišmanausko šeimą, bet čia buvo ir kitas aspektas. 1951 metų rugpjūtį jau kartą minėtasis Stasys Grišmanauskas, anksčiau pabėgęs iš sovietų armijos, išstojo į Plateilių kuopos partizanų būrį, kur turėjo Briedžio slapyvardį. Partizanavimas truko neilgai, nes tų pačių metų rugsėjo 16 dieną per čekistinę-karinę opera-

ciją ji su kitais dviem partizanais suėmė. Tai įvyko Dovainių kaime Salantu rajone. 1952 metų sausio 28 dieną suimtasis buvo nuteistas sušaudyti ir birželio 20 dieną nuosprendis įvykdytas Vilniuje. 1951 metų spalio 25 dieną tėvai Jurgis ir Domicelė kartu su dukra Magde ištremti į Tomsko srities Tugano rajoną, iš kur paleisti tik 1959 metais. Visi ištremti, kaip partizano šeima.

Kapitono L.Kublico tėvui Antanui grėsė ištremimas, bet pasikeitus SSRS politinei situacijai, nesuspėta įvykdyti.

Poveikį pajautė ir E.Paulausko giminės. Svainis V.Dobrovolskis atleistas iš „Žalgirio“ sporto klubo instruktoriaus pareigų. Tėvas Klemas Paulauskas užtarinybą vokiečiams buvo nuteistas 25 metams, bet tai buvo kita istorija.

Nors pabėgusieji sovietų valžiai buvo tiesiogiai nepasiekiami, bet jie niekuomet neprapuoļė iš KGB akiračio.

Štai KGB prie LSSR MT Panevėžio skyriaus sekė E.Paulausko giminės, nes iki 1966 metų jis palaikė su jais ryšius laiškais. Savo ruožtu KGB 1-asis (žvalgybos) skyrius tyrinėjo, ar jis neprieklauso užsienio žvalgboms, ar nenumatomas permesti į SSRS. Sovietų saugumas žinojo, kad amerikiečių ir britų žvalgyba siuntė oru ir jūros keliu į Lietuvą lietuvių pabėgelius su užduotimis.

Praėjus dešimtmečiui KGB irgi laikėsi panašių versijų. Saugumiečiai manė, kad E.Paulauskas buvo užverbotas CŽV, nes šios ištaigos Čikagos skyriuje dirbo kažkoks Paulauskas. Tai pat neatmesta galimybė, kad jis galėjo būti išmestas į LSSR teritoriją su speciaalia priešinko užduotimi. Todėl numatyta paimti artimuosius į „aktyvų ištiriamą“ ir ieškoti agentų verbavimui.

1978 metais KGB Panevėžio skyrius užverbavo agentą „Vladas“, dirbusį „Artojo“ kolūkyje, kad šis sektų giminės. Bet KGB numatyti scenarijai nepasitvirtino. Žinant tai, galima manęti, kad panašiai galėjo sekti ir kitus šio įvykio dalyvius.

Svajonė sugržti – buvo

Pabėgę jūrininkai apsigyveno JAV. J.Grišmanauskas paraše knygą „Tolimieji kvadratai“, kuri buvo išleista 1952 metais Niujorke (J.Kapočiaus vadovaujamoje leidykloje). Savo knygoje jis apraše padėtį Lietuvoje, sovietų politiką kaime, partizaninių judėjimų. Jis rašė: „Tiktai iš čia matyti, kokia neuprasta, beviltiška jų kova. Ir matyti, kokį begalinę paramą ir jėgą praranda tas laisvasis pasaulis“. 1953 metais apie jūrininkus išleista knyga ir anglų kalba „Voyage to Freedom“.

Turbūt gyvendami emigracijoje, jie laukė momento, kada vėlgalių sugržti atgal. J.Grišmanauskas pasakodamas apie išlipimą į Švedijos krantą rašė: „Žiūrėjome ižūrospusę atgal. Galvojome kada vėl būsime aname krante, Lietuvoje – laisvoje jau“. Bet ne visoms svajonėms buvo lemta išsipildyti. J.Grišmanauskas iškeiliavo Amžinybę 1983 metais, taip ir negrijės, L.Kublicas – 1994 metais, E.Paulauskas – 2001 metais.

Dr. Darius JUODIS

Įvykiai, komentarai

Terorizmas ir jo puoselėtojai

Prieš gerus dvidešimt metų, kai pasaulis stovėjo ant naujo šimtmečio ir net tūkstantmečio slenkscio, netilo kalbos, koks gi bus tas ateinantis naujas tūkstantmetis, kas laukia žmonijos? Vienus domino mokslo ir technikos pažanga, kitus – su kokiomis grėsmėmis susidurs pasaulus? Vieni teigė neabejojantys, kad artimiausiu metu žmogaus koja palies Marso paviršių, kiti nerimavo, kad ateinantis šimtmetis pasižymės dideliais neramumais, išaugus terorizmo grėsmę.

Šiandien galima drąsiai teigti, kad mokslo laimėjimai žmonėms dabar rūpi kur kas mažiau nei terorizmo grėsmė. Pastarųjų dienų įvykiai Stokholme parodė, kad beveik nebeliko šalies, kur žmonės galėtų jaustis apsaugoti nuo teroristų išpuolių. (Na, nebent kokioje Šiaurės Korėjoje, bet ar ten apskritai žmogus gali jaustis apsaugotas?)

Taigi pranašystės apie ateinančią terorizmo bangą išsipildė su kaupu. Rugsėjo 11-osios tragedija Niujorke, sprogimai Europos miestuose, šaudymai į civilius gyventojus muziejų ir diskotekų salėse, sunkvežimių reidai per žmones centrinėse gatvėse, bombos lėktuvuose... Ir visur – niekuo dėtų civilių žmonių aukos. Visuose žemynuose. Panagrinėjus atidžiau tuos teroristinius išpuolius į akis krenta viena dešinė – visi jie siejami su islamo vardu. Žinoma, vardan politinio korektiškumo nedrįstama terorizmo tiesiogiai siejti su šiuo tikėjimu, tačiau klausimas, ar viską padarė šio tikėjimo lyderiai, kad teroras ir islamas nebūtų gretinami, lieka neatsakytas.

Yra ir dar vienas įdomus sutapimas – vienai šaliai šis teroristinis karas prieš Vakarų pasaulyj yra naudingas. Tai – Rusija. Sakysite, tai kad ji pati kenčia nuo teroristinių išpuolių, bent jau balandžio 3 dieną įvykės sprogimas Sankt Peterburgo metro – geriausias to

įrodymas. Bet čia jau klausimas – dar ateis laikas, ir sužinosime, kiek to terorizmo aktų Rusijoje atliko tikri teroristai, o kiek – Rusijos specialiosios tarnybos. Kol kas žinome, kad, pavyzdžiui, 1999 metų rugsėjo 4–16 dienomis Rusijos miestuose Buinakske, Maskvoje ir Volgodonske gyvenamuosis namus su gyventojais (žuvo per 300 žmonių) susprogdino Rusijos FSB. Tai jokie pramanai – tų metų rugsėjo 23 dieną bandyta susprogdinti ir namą Riazanėje, tačiau akyli ir įsibauginę gyventojai pastebėjo žmones, į namo rūsi nešančius maišus su neaiškia medžiaga, kuri, kaip vėliau paaikšėjo, buvo sprogstamoji. Tuokart valdžia teisinosi, jog tai tebuvo pratybos ir žmonių budrumo patikra. Vis dėlto per daug būta neatsakytu klausimų, kad žvilgsnis beieškant teroro išpuolio autoriumi nekryptę į Rusijos specialiasias tarnybas.

Buvęs Rusijos FSB darbuotojas Aleksandras Litvinenka tai įrodė savo knygoje „ESB sprogdina Rusiją“, deja, autorius per giliai „pasikasė“, todėl auksčiausios Rusijos vadovybės sprendimui (tuo galime neabejoti) buvo paskirtas myriop ir galiausiai 2006 metų lapkritį Anglijoje nenuoodytas radioaktyviuoju poloniu. (Yra viena šiurpi detalė – néra tiksliai žinoma, kiek iš tikrųjų žuvo žmonių per tuos 4 sprogimus, nes po apytikrės paieškos visi griuvėsiai buvo ekskavatorių susemti ir išvežti į sąvartynus. Niekas po gabalėli, kaip Niujorke, jų neperrinko, todėl mūrynu nuolaužos kartu su žmonių kūnų liekanomis atsidūrė sąvartyne.)

Grįžkime prie sprogimo Sankt Peterburge. Kuo jis būtų naudingas Kremlui? Ogi tuo, kad jis nukreipia dėmesį nuo Sirijos, kurioje Asado režimas vėl panaudojo cheminį ginklą prieš savo gyventojus. (Aiskinti, kad Rusija ir Asadas surišti viena bambagysle, manau, nereikia.) Juk Rusija kažkada

patikino tarptautinę bendruomenę, kad jos globojamas Asadas neturi cheminio ginklo ir neturės – Rusija garantuoja. Pasaulio bendruomenė tuo netruko suabejoti – Asadas cheminį ginklą prieš sukilėlius panaudojo ne kartą, tik nedideliais mastais, tad didesnio pasmerkimo nesulaukė. Nesulaukė griežto tarptautinės bendruomenės įvertinimo ir beatodairiškas Alepo bombardavimas, per kurį žuvo tūkstančiai civiliai, neturinčių jokių šansų pabėgti iš miesto. O bombardavo ne kas kitas, kaip Rusijos bombonešiai.

Tačiau paskutinė šiaurės vakarų Sirijos Chan Šeichūno mieste balandžio 4 dieną Asado aviacijos įvykdė dujų ataka prieš gyventojus perpildė kantrybės taurę: JAV prezidentas Donaldas Trumpas balandžio 6 dieną nurodė smogti Asado oro pajėgų aerodromui Šairate, iš kurio kilo lėktuvai su cheminiu ginklu. Iš Viduržemio jūroje besibažuojančių amerikiečių karo laivų paleistos 59 sparnuotosios raketos „Tomahawk“ sunaikino karinio aerodromo infrastruktūrą ir lėktuvus.

Rusija baisiai pasipiktino tokiu „tarptautinės teisės pažeidimu“... Ji pareikalavo sušaukti skubų JT Saugumo Tarybos posėdį. Bet ką ji gali tame pasakyti, jei pati ant tarptautinės teisės seniai nusispjovė? O štai tarptautinė bendruomenė turi ką – kodėl Rusija neprivertė Asado sunaikinti cheminį ginklą, jei garantavo, kad taip bus? Didžioji Britanija apskritai suabejojo, ar Rusija pajėgi priversti Asadą.

Trumpai tariant, JAV neveiksnumas, kuriam pamatus padėjo liūdnai pagarsėjęs prezidentas Obama, baigėsi: naujas Jungtinių Valstijų prezidentas Trumpas šikart smogė ne tiek Asadui, kiek Rusijai, nes po šiuo „Tomahawk“ „parašu“ matyti aiški žinia – Asadas nebegalės išlikti Sirijos vadovu jokiais būdais, o tai nubraukia visas

ligšiolines Rusijos pastangas išsaugoti Asadą ir jo režimą Sirijoje ir, žinoma, Rusijos įtaką Artimuosiuose Rytuose. Tad kokios gali būti nuotaikos už Kremliaus raudonų mūrų – štieki sukišta karo medžiagos, pinigų, žmonių resursų... ir perniek? Galima suprasti Rusijos ir asmeniškai Putino pasipirkimą amerikiečių įsikišimu.

Kol žmonės baisėjosi zarinu nunuodytų sirų vaikų nuotraukomis, teroristai surengė išpuoli Švedijoje: Stokholme sunkvežimis rėžėsi į žmones miesto centre. Netrukus išpuolio organizatorių pėdsakus policija aptiko ir susekė juos. Idomus dalykas – ne arabų teroristų tai būta, o: ne: gijos veda į Rusiją. Štai kaip situaciją apibūdino mūsų Seimo narys Arvydas Anušauskas: „Sausio mėnesį Stambule suimtas 34 metų uzbekas, Naujujų metų naktį įvykdės išpuoli naktiniame klube. Stokholme po teroro išpuolio balandžio 8 dieną sulaiomas 39 metų uzbekas Rachmat Akilov. Balandžio 9 dieną Osle sulaikomas 17-metis Rusijos Federacijos pilietis su sprogmeniu... Visiyrane per seniausiai vykių teroro aktų metodų mėgdžiojotai. Visi turi dar vieną bendrą bruožą – moka rusų kalbą. Tai, žinoma, tik sutapimas, nes teroristas iš Stambulo yra tikras poliglotas – moka net keturių kalbas. Gal tai atsitiktinumas, kad jie visi priklauso „rusiškam pasauliui“ su islamistiniu prieskoniu, o gal ir ne atsitiktinumas (pasakyti koks politinio korektiškumo nesugadintas rusofobas).“

Taigi, kai kalbame apie islamistų teroristus (paskutinis jų išpuolis – sprogdinimai Egipte per Verbų sekmdienį vykusias pamaldas bažnyčiose), nepamirškime, kad jie ne vieni – už raudonų Kremliaus sienu sėdi dar viena grupė, pretenduojanti į pasaulio tvarkdarių vaidmenį.

Gintaras MARKEVIČIUS

Susitiko Lietuvos ir Nyderlandų gynybos ministrai

Balandžio 10 dieną krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis ir Lietuvos kariuomenės vadas generolas leitenantas Jonas Vytautas Žukas, susitikę su į Lietuvą atvykusiais Nyderlandų gynybos ministro Jeanine Hennis-Plasschaert ir kariuomenės vadu generolu Tomu Middendorpu (Tom Middendorf), aptarė saugumo situaciją visame pasaulyje, tiek pastaruosius įvykius Europoje, ir sutarė dėl sklandaus NATO viršunių susitikimo Varšuvoje sprendimų įgyvendinimo būtinybės.

„Labai nekantravau atvykti į Lietuvą aplankyti savo karių, o esant tokiai saugumo situacijai svarbu, kad NATO sajungininkės ir toliau demonstruotų vienybę ir solidarumą,“ – susitikime sakė Nyderlandų gynybos ministrė, į Lietuvą kartu su Nyderlandų kariuomenės vadu atvykus aplankyti ir Nyderlandų karių, kurie nuo šių metų pavasario tarnauja Rukloje dislokuotoje NATO priešakinė pajėgų bataliono kovinėje grupėje.

Ministras R. Karoblis savo ruožtu padėkojo Nyderlandų Karalystei už iniciatyvas, stiprinančias mūsų re-

giono saugumą.

Nemažą susitikimo dalį ministrai ir vадai skyrė dezinformacijos klausimui aptarti. Krašto apsaugos ministras R. Karoblis pristatė Nyderlandų gynybos ministrei ir kariuomenės vadui su lastotų naujienų atvejus, kurie buvo nukreipti prieš Lietuvos dislokuotą NATO priešakinė pajėgų batalioną.

„Džiaugiamės dideliu visuomenės palaikymu tiek NATO, kaip organizacijos, tiek NATO priešakinė pajėgų bataliono dislokavimui Lietuvos,“ – sakė krašto apsaugos ministras. Anot ministro, Rusija ir toliau aktyviai tėsia savo propagandą Lietuvos, tačiau visuomenės sparumas informaciniems atakoms auga, be to, į šių atakų dekonstravimą aktyviai įsitraukia ir žiniasklaida. „Akvizdu, kad informacinių atakų neįmanoma išvengti ir jų bus ateityje. Tačiau turime būti pasirengę jas atremti,“ – sakė R. Karoblis. Nyderlandų gynybos ministrė ir pati itin domėjosi propagandos klausimais ir kaip Lietuva yra pasirengusi atremti informacines atakas.

Susitikime ministrai taip pat apta-

ré Europos šalių gynybos finansavimo klausimą ir įsipareigojimą didinti lėšas gynybai. Viešnia pagyrė Lietuvą už pastangas didinti finansavimą ir kartu su Lietuvos krašto apsaugos ministru sutarė ir pabrėžė, kad svarbu yra ne tik finansavimo gynybai didinimas, bet ir tai, kad šis finansavimas būtų tiesiogiai nukreiptas į šalių pasirengimą reaguoti.

Pasakministrės J. Hennis-Plasschaert, saugumo situacija reikalauja ir didesnio Europos šalių aktyvumo ieškant gynybos ir saugumo stiprinimo sprendimų.

Podvišaliosusitikimo Krašto apsaugos ministerijoje Lietuvos ir Nyderlandų gynybos ministrai ir kariuomenės vadai išvyko į Ruklą, kur dislokuota NATO priešakinė pajėgų bataliono kovinė grupė.

Rukloje dislokuotam Vokietijos vadovaujamam NATO pajėgų batalionui Nyderlandai yra skyrę apie 250 karių. Kartu olandų karai atsigabeno ir įvairios karienės ginkluotės ir įrangos – apie 40 įvairios karienės technikos: pėstininkų kovos mašinų CV 90, žvalgybos transporto priemonių „Fennek“, transporto priemonių „Boxer“, šarvuotų re-

monito evakavimo mašinų ir kitos. Lietuvos dislokuotų Nyderlandų pajėgų pagrindą sudaro Havelte įsikūrusi Nyderlandų kariuomenės Sausumos pajėgų 43-iosios mechanizuotosios pėstininkų brigados 44-ojo Nyderlandų mechanizuotojo pėstininkų bataliono kariai. 44-ojo bataliono kariai Lietuvos bus dislokuoti iki liepos, po vėliau juos keis kariai iš 13-osios brigados.

NATO bataliono grupei priskirti kariai – ne vienintelai, šiuo metu dislokuoti Lietuvos. Nuo šių metų saušio Nyderlandų karinių oro pajėgų kontingetas yra dislokuotas Šiauliuose, iš kur su keturiais naikintuavis F-16 vykdo NATO oro policijos misiją Baltijos šalyse. Tai jau antroji olandų karių misija. Be to, Nyderlandų kariai yra vykdę oro policijos misijos pastiprinimą iš Malborko oro bazės Lenkijoje 2014 metų rugsėjo–gruodžio mėnesiais. Be to, du Nyderlandų kariuomenės atstovai tarnauja Vilniuje veikiančiame NATO pajėgų integravimo vienete.

Krašto apsaugos ministerijos informacija

Velykos bunkeryje

Baigėsi 1950-ųjų žiema. Visas laisvasis, demokratinis pasaulis ruošesi Velykų šventėms. Lietuvoje ējo jau 10-ieji niūrūs okupacijos metai. Nepalūžusi tautos dalis, laisvės kovotojai, geležine komunistine uždanga atkirsti nuo laisvosios Europos, čia, po žeme, drėgnuose, šaltuose bunkeriuose, laukė Kristaus ir Tėvynės prisikėlimo.

Kardo rinktinės Darbėnų (Vizbuto) kuopos partizanai žinojo, kad Kiaupiškių kaime gyvenantiems Barborai ir Pranui Burboms Lietuvos laisvė yra brangesnė už atiduotą lašinių paltį ar duonos kepalą. Tėvai taip pat nenorėjo prie tuščio Velykų stalo palikti artimų žmonių, todėl partizanės Leonoros Viluckaitės-Širšynės paprašyti suruošė lauknešelį ir, pasikinkę arkli, temstelėjus išvyko miškan. Sniego likę tik lopinėliai kur ne kur, tad pėdsakų neliiko, tik nerimą kėlė vežimo dardėjimas. Nuvažiavus gerą kilometrą į Nausėdų mišką, sutartoje vietoje jau laukė Jurgis Augutis-Donelis, kurį mama gydė per tvarstydamas krūtinę, kai buvo persauti plaučiai. Donelis palaikė, kad jiem sviečiems bus liūdna švēsti Velykas ir norėtų, jog tėvas ir mama pabūtų su jais.

Iškinkę arkliuką ir padėjė jam šieno, paliko pririštą prie vežimo. Paėjės apie porą šimtų metrų Jurgis sustojo. Prasivėrė samanos ir pakilęs dangtis parodė nusileidimą į bunkerį. Cia jų, be minėtų partizanų, laukė Juozas Paulauskas-Dalius, Justinas Rimkus-Ažuolas, Kazimieras Martinkus-Sagair darkeletas, ku-

rių nepažino. Mama ant stalo, kurį atstojo dvi sukaltos lentos, paklojo baltą drobulę, išdėliojo kuklias vaišes. Uždegta liktarna apšvietė prie stalo susėdusių susikaupusių, liūdnų, bet kupinų ryžto partizanų veidus. Minėjo vardus tų, kurie nebesulaukė šių Velykų, deklamavo B. Brazdžionio eiles ir dainavo.

Dainavo Sagai pritariant armonika. Dainos gražios, parašytos iš skausmo, netekčių ir Tėvynės meilės bei ilgesio. Nors mano tėvų namie laukė pilnos lovos vaikų, sunku buvo palikti šią bunkeriu vadinamą Velykų nakties šventovę. Sunku buvo palikti juos ir dėl to, kad, rodės, ne žmonės po žeme dainas dainuoja, o angelai giesmes gieda. Atsisveikindami padékojo už pasibuvimą kartu, palinkėjo gero gyvenimo, o patys, kaip jie sakė, pasilieka miške laukti mirties.

Grįžtant pradėjo bréksti. Norėdama apie save priminti žiema į žemę sėjo pavienes šlapias snaiges, kurios ant bėrio nugaros tirpo, o nespėjusias ištirpti nubraukdavo eglių šakos. Vadelioti nereikėjo – bėris kad ir tankmėje per naktį savo kelio nepamiršo. Labai norėjo namo. Tėvas su mama parvažiau tylėdami. Kai savo kieme išlipusi į vežimo pajuto po kojom žemę, mama suprato, kad sugrižo į mirusiuju pasauli sovietinė vergijoj, o šitie bunkerje pasilikę dvasios milžinai, nugalėjė mirties baimę, liko amžinybėje, gražiausiose dainose ir prisiminimuose.

Stanislovas BURBA

Partizanas Pranas Gindrėnas ir jo šeima

Pranas Gindrėnas gimė 1900 metais Anykščių rajono Androniškio kaime. Tėvai, Juozapas Gindrėnas ir Marijona Budreikaitė-Gindrėnienė, buvo valstiečiai. Šeimoje augo du sūnūs – Pranas ir Jonas. Pranas Gindrėnas lankė Androniškio mokyklą, baigė 3 skyrius.

1919 birželio 1 dieną, būdamas 19 metų, išstojo į Lietuvos kariuomenės kūrėjo-savanorio eiles, turėdamas tikslą – išvaduoti okupuotą Vilnių. Patekėj į nelaisvę, patyrė badą ir smurtą. Apie nelaisvę vėliau dažnai prisimindavo, pasakodavo, kad nuo bado išgelbėjo jo odinis diržas, kurį bado metu valgė. 1933 metų birželio 30 dieną Lietuvos Respublikos prezidento vardu Pranas Gindrėnas apdovanotas Kūrėjo-savanorio medaliu. Kaip buvęs savanoris iš valstybės gavo 3 ha žemės ir medienos statyboms.

1926 metų vasario 14 dieną vedė Veroniką Baltrūnaitę iš Navasadų kaimo, pirko apie 12 ha žemės, statėsi namus ir apsigyveno Pirmalinio kaime, netoli Androniškio. Vasarą plukdydavo sielius, o žiemą dirbdavo miške. Šeimoje gimė 4 vaikai: Antanas, Zosė, Vanda ir Gražina.

1939 metais P. Gindrėnas išstojo į Lietuvos partizanų eiles. Jausdamasis tikru lietuviu, anksčiau buvęs savanoris, vėliau – šaulys, o dabar partizanas – taip jis priešinosi rusų okupacijai. 1941 metais P. Gindrėnas buvo Androniškio sukilių būrio narys, 1944 metais priklausė Juozo Sadauskė-Skaistučio vadovaujamam Lietuvos partizanų būriui. Pas mus namuose lan-

kydavosi partizanai: broliai Juozapas ir Jonas Marcinkevičiai iš Zabelynės kaimo, Juozapas ir Vytautas Gražiai iš Ramštonių kaimo, Antanas ir Juozapas Kazlauskai iš Zabelynės kaimo, Alfonas Gindrėnas iš Šimonij (Kupiškio rajonas) miestelio. Atėjė į mūsų namus, jie valydagavo ginklus, keisdavosi šautuvaus.

Kovoti prieš okupantus pas partizanus išėjo ir P. Gindrėno sūnus Antanas, kuriam tuo metu buvo 17 metų. Po kurio laiko Pranas išėjo pas Šimonij giros partizanus, kur jis ir bunkerio draugai buvo išduoti „plechavičiuko“.

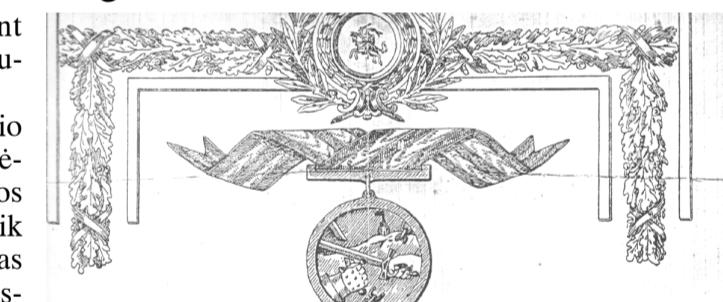
Ėjo 1944 metai, kai buvo areštotas ir tėvas, ir brolis. Labai sumušti jie trumpam buvo paleisti į namus, bet jau 1945 metų sausio 17 dieną vėl suimti ir išvežti į Utenos kalėjimą, vėliau į Vilnių. 1945 metų kovo 3 dienos Karo tribunolo nuosprendžiu nuteisti už dalyvavimą 1941 metų birželio mėnesio sukilime. Pranas Gindrėnas nuteistas 10 metų pataisos darbų lagerio su teisių suvaržymu 3 metams ir turto konfiskavimu, o Antanas Gindrėnas – 10 metų laisvės atėmimo. Tėtis buvo išvežtas į Kemerovo srities lagerį, kur mirė 1948 metų kovo 28 dieną. Kapas nerastas, o vėliau Androniškio kapinėse bendrame šeimos kape pastatytas paminklas jam, kaip žuvusiam Sibiro lageriuose. Antanas kalėjo Karagandos kalėjimuose. Visus tuos metus jam neleido rašyti laiškų į namus.

1989 metų liepos 28 dieną Pranas Gindrėnas reabilituotas (po mirties). Iki šių dienų išsaugojojo jo rašytus laiškus iš laisvės atėmimo vietas. Pir-

mą laišką parašė ant beržo tosies, nes neturėjo popieriaus.

Po tėtės ir brolio aresto labai pasunkėjo ir likusios šeimos gyvenimas. Likom tik su viena karve – kitas turtas buvo konfiskuotas: arklys, avys, malkos, šienas, vyru rūbai ir batai. Mano motina Veronika, likusi su trimis dukromis (man buvo tik 4 mėnesiai, Zosei – 13 metų, Vandai – 10 metų) labai sunkiai gyvenom, buvom persekiojamos dėl ištremimo, todėl mažai būdavom namuose, slapstydamės pas gimines ir pažystamas. Tuomet dauguma žmonių bijojo ir trumparam prigliausti. Vasarą nakvodavom miške, o kai rytą sugriždavome į namus, tai rasdavom išplėstas duris, išvarytus rūbus.

Nepaisant visų sunkumų, šeima ir toliau palaikė ryšius su Lietuvos partizanais. Seserys Zosė ir Vanda už ryšių su partizanais palaikymą ir partizanų rėmimą 1951 metų lapkritį nakties metu buvo suimtos ir uždarytos Anykščių milicijos rūsyje. Skrebai viša savaitę laikė apsusę namus ir laukė

Liaudies

Šiuo liaudiju, kad PRANAS GINDRĖNAS, sūnus JUZO kilęs iš Utenos apskrities, Anykščių valsčius, Androniškio m., yra Lietuvos kariuomenės kūrėjos savanoris, išstojo į jos eiles 1919 metų birželio mėnesio 1 dieną. Pasirūpinęs Lietuvos valstybės ordinų, medalų ir kita pasižymėjimo ženklu išstatymu (Vytuvės žemė Nr. 343), Respublikos Prezidento vardu apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

Nr. 9229.

Pulkiniukas
Kūrėjo apsaraus ministeris

Generolas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Generalas Leitenantas
Vytuvės žemės

Prezidento vardo apdovanoju PRANAS GINDRĖNAS, kūrėjo savanorio medaliu.

1933 m. birželio mėn. 20 d.

Panevėžio vikaras Antanas Lipniūnas

Mūsų namuose garbingiausioje vietoje, senoviniuose rēmuose, kabo praejusių laikų šeimos relikvija – nuotrauka, kurioje apsuptas jaunimo sēdi kunigas su akinukais. Tai Panevėžio katedros vikaras Alfonsas Lipniūnas, vėliau – Štuthofo koncentracijos lagerio kankinys. Šis žmogus – viena iš kilniausių praėjusio amžiaus mūsų tautos asmenybių, vienas iš ryškiausių prieškario Lietuvos dvasininkų, buvęs be galojautrus neteisybei, nepaprastai nuoširdus ir kupinas atjautos suvargusiam žmogui – argi ne tokių vadovų ir šiandien labiausiai ilgimės? Tokį jį atsiminė ir man papasakojo tie, kuriems nusiypsojo laimė matyti A. Lipniūnai iš arti, bendrauti, klausytis jo pamokslų.

Gausios šeimos vaikas

Kunigas A. Lipniūnas gimė 1905 metų kovo 12 dieną Panevėžio apskrityje, Pumpėnų valsčiuje, Talkonių kaimė, gausioje valstiečių šeimoje. Buvo septintasis vaikas iš dešimties. Vaikystė prabėgo ganant gyvulius. Sulaukęs 12 metų pradėjo lankyti Pumpėnų pradinę mokyklą, o po dvejų metų išstojo į Panevėžio gimnazijos trečią klasę. Besimokydamas gimnazijoje padėdavo silpniesniams moksleiviams ir taip užsi-dirbdavo lėšų pragyvenimui ir mokslui.

1925 metais Alfonsas baigė gimnaziją ir išstojo į Kauno kunigų seminariją. Atostogas praleisdavo mokydamas pataisininkus ir skaitydamas paskaitas kaimo jaunimui – pavasariniams. 1930 metų birželio 14 dieną iš Kauno arkivyskupo J. Skvirecko rankų gavęs kunigystės išventinimą, buvo paskirtas Panevėžio jaunimo direktoriumi ir Panevėžio katedros vikaru.

Kas menkina savo artimą...

Jaunas kunigas išsisuko į visuomeninių darbų sūkurį ne tik Panevėžio mieste, bet ir visoje apskrityje, tapo laukiamas paskaitininkas, nuoširdus pašnekovas, išmintingas patarėjas ir kaimo parapijose. Jis dažnai lankydamas ir Panevėžio apskrityje Smilgių valsčiu išnuomet priklausiusiame Dapšionių kaimė. Ankstų sekmadienį rytą jaunasis kunigėlis, atvažiavęs traukinuku ir išlipęs artimiausioje Labos stotelėje, keli kilometrus žingsniuodavo pėsčias, kol pasiekdamas Dapšionių bažnyčią ir savo globojamus pavasariniams. Jaunimas labai pamilo Panevėžio vikarą, ir jau patys skubėdavo jo pasitiki, parsiveždavo su vežimaičiu.

„Kunigas buvo nedidukas, smulkaus kūno sudėjimo, su storų stiklų akinukais. Kukli išvaizda, bet koks didelis protas ir dosni širdis! Kokie gilūs ir išmintingi būdavo jo pamokslai, kaip jis mus uždegdavo entuziazmu švestis, būti solidariems tarpusavyje“, – pasakojo man mano tévas Edvardas Ramanauskas. Kunigas A. Lipniūnas buvęs labai jautrus socialinei neteisybei, daug apie tai aiškindavęs pavasariniams. Jis nuolat primindavo ūkininkams, kad gerbtų ir mylėtų savo samdomus darbininkus, mokėtų jiems padorū atlyginimą. Negailestingai kritikuodavo turtingesniųjų pasipūtimą, sakydamas, jog tai viena iš didžiausių nuodėmių.

„Dievui visi esame lygūs. Kas meninka savo artimą, neužjaucia jo varge, skurde ir nelaimėje, tas ne katalikas.“ – taip sakydavo pamoksluose ir rašydavo straipsniuose Panevėžio vikaras.

„Jo mokymas turėjo didelę prasmę, nes ketvirtajame dešimtmetyje visur labai suaktyvėjo Rusijos išlaikomi agentai, kurie skleisdavo tarp vargingiau gyvenusių žmonių bolševikinę propagandą apie tai, kaip Rusijoje žmonėms yra gera gyventi, kaip ten aukštinamas ir vertinamas paprastas darbininkas“, – pasakojo mano tévas. Pats jis buvo vidutinio ūkininko, turėjusio 25 hektarus žemės, sūnus. Žemdirbiui nebuvo lengva. Valdininkai darësi vis labiau pasipūtę, gaudavo didelius atlyginimus ir su paprastais kaimiečiais nelabai skaitësi. Socialinėje atskirtyje atsidurusių žmonių, kaip ir šiandien, tuometiniame kaime buvo nemažai, į juos smetoniniai biurokratai nekreipé dëmesio. Ne visi blogai gyveno dėl tingėjimo, girtuoklystés, nors pasitaikyda vo ir tokį. Tačiau buvo daugiau kaip našlių, padegelių, paliegių, kitokių nelaimių ištiktujų. Valstybė jiems jokių pašalpų nemokėjo. O bolševikų agenteliai taip ir suko tokiems vargšams protą. Žmonės įtarinėjo, kad vien Dapšioniuose ir gretimame Beinoravos kaime uoliai darbuojasi apie dešimt bolševikinių agentų. Juos buvo galima nesunkiai nujausti – niekur nedirbo, pas ūkininkus ar miestan néjo samdytis, o gyveno visai neblogai. Vadinasi, už jodošiaus darbą gaudavo atlygi į Rusijos. Po karo jie tapo stribais.

Valdžios nemalonėje

1930 metais A. Smetonos tautininkų valdžiai uždraudus katalikiškų organizacijų veiklą, Panevėžio vyskupijoje buvo išplatintas kreipimasis į visuomenę. Nors jis nebuvo pasirašytas, žmonės kalbėjo, jog tai vyskupo K. Palmaroko ir kunigo A. Lipniūno mintys. Kreipimesi buvo rašoma: „Katalikams visuomet reikėjo vesti kovą su įvairaus plauko socialistais, kurie viešai ir atvirai sakësi, kad jie yra Katalikų Bažnyčios priešai. Bet štai atsiranda Lietuvoje tautininkai, kurie pasiskelbė esą katalikai ir katalikybės gynëjai. Žinoma, kad igytu tarp katalikų draugų ir gavę pasitikėjimą suduotų mirtiną smūgį katalikybei. Ne vienam gali kilti klausimas, kodėl tautininkai ir socialistai yra laikomi Bažnyčios priešais, kodėl jie atvirai arba užslepiai prieš katalikybę kovoja? Atsakymas aiškus: todėl, kad jiems nepatinka Katalikų Bažnyčios mokslas. Jie nenori, kad katalikai kiusių žmonių socialinį gyvenimą. Jie siekia, kad jiems būtų leidžiama šioj žemėj su žmonėmis daryti, ką tik jie nori ir kaip nori... Jei iš tikrujų pripažintų Kristaus mokslą, ir vieni, ir kiti nedrįstų to daryti, nes Kristus draudė lėbauti turtuoliams, kai vartai aimanoja, ne turėdami né duonos kąsnio“.

Nepaisydamas valdžios nemalonés, kun. A. Lipniūnas toliau dirbo su katalikišku jaunimu. O valdžia be jokių skrupulų tampė kunigą po policijos nuovadas, reikalavo mokėti baudas už „valdžios šmeižimą“.

„Iš bažnyčios Alfonsą Lipniūną policija ne kartą palydėdavo į nuovadą. Kaltinamasis apeiliacijos skunduose bandė įrodyti policijos piktnaudžiavimą įstatymais, melagingus protokolus, bet bausmės nebūdavo švelnesnės. 1931 metais Linkuvos teisėjas pradėjo bylą, kurioje kaltino kunigą dėl pamokslų, sakyto 1930 metų gruodžio 8 dieną Linkuvos bažnyčioje. Kadangi Lietuvoje nebuvo specialaus dvasininkų kalėjimo, kunigui Lipniūnui paskyrė laikiną namų areštą, draudė išvykti iš miesto. Jis mokėdavo pinigines baudas, kurias finansuodavo vyskupas Kazimieras Paltarokas. Apie konfliktą tarp Smetonos vyriausybės ir partijų bei kunigo areštą savo skaitytojus informavo net Latvijos laikraštis „Jaunakas Žinās“. Taigi ne rožėmis klotas kelias teko Panevėžio Vyskupijos Jaunimo Direktorui ir Regiono pirmininkui kunigui Lipniūnui“, – rašė tuometinis pogrindyme leistas ateitininkų laikraštis.

Mano tévas vis prisimindavo, kad kunigas ne kartą Dapšionių pavasariniams yra juokavęs, jog policija apie jį yra surašiusi tiek protokolų, kad sulipdžius juos į vieną juostą galėtų apsvynioti ja net penkis kartus. Vienoje byloje buvo teigama, kad kaltininkas „nubaustas 400 litų bauda, jam neišsigalint sumokėti baudos, pakeista 14 parų areštu už Panevėžio katedroje 1930 metų lapkričio 9 dieną pamokslu metu pasakyti žodžius: „Kur tik sutiksite valdžios atstovus, sakykite, kad nebegerai dedasi Lietuvoje... Jei taip visi kalbésime kaip vienas, ir kunigas, ir pasaulietis, rasis daugiau teisingumo mūsų gyvenime. Ir tuomet išvysti galésime, kaip, anot psalmininko, „pasigailėjimas ir ištikimybė susitinka, teisybė ir ramybė bučiuojasi“ (Iš Panevėžio vyskupijos archyvų).

Nors iš prigimties kulkus ir drovus, jaunasis kunigas sugebédavo argumentuoti ginti tiesą, niekuomet nenusileidavo dėl principinių klausimų. A. Lipniūnas buvo eruditas, mokėjo rusų, vokiečių, anglų, prancūzų, lenkų, lotynų, hebrajų kalbas. Įvertinės nepaprastai turtingą kun. A. Lipniūno asmenybę, vyskupas K. Paltarokas buvo numatęs jį paskirti savo padėjėjų, o vėliau galbūt ir ipėdiniu, bet sovietų ir vokiečių okupacijos, o paskui kunigo areštąs sustrukdė įgyvendinti šį sumanymą.

Už tautos interesų gynimą – į Štuthofą

Nenustygstantis kunigas 1932 metais Kauno Vytauto Didžiojo universitete Teologijos-filosofijos fakultete įgijo teologijos licenciato laipsnį. 1935–1939 metais Prancūzijoje, Lilio universitete, studijavo sociologiją, o Paryžiaus katalikų institute gilinosi į Katalikų akcijos problemas. Grįžęs į Lietuvą, 1939 metais buvo paskirtas lektoriu išvystantį Panevėžio pedagoginiame institu-

Panevėžio katedros vikaras Alfonsas Lipniūnas su Dapšionių kaimo pavasariniams. 1931 metai

tute, o šiam persikėlus į Vilnių, išvyko ten. Nuo 1942 metais kun. A. Lipniūnas dėstė sociologiją ir pastoracinę teologiją Vilniaus kunigų seminarijoje ir ējo Vilniaus universiteto kapeliono pareigas. Išgarsėjo kaip didžiules minias klausytojų sutraukiantis Šv. Jonų bažnyčios pamokslininkas. Bolševikų ir nacių okupacijų metu įsteigė šalpos fondą, rūpinosi nelaimių ištiktaisais. Už pasisakymus prieš fašizmą, išpėjimus jaunimui, kad nestotų į nacių armiją, 1943 metais buvo areštuotas ir pateko į Štuthofo koncentracijos stovyklą. Ir lageryje kun. A. Lipniūnas nuožirdžiai atsidėjo ligonių šelpimui. Kartu su kunigu Stasiu Yla rūpinosi palaikyti kalinių dvasią, slapčia laikydavo šv. Mišias, klausydavo išpažinčių. Dėl savo jautrios prigimties kun. A. Lipniūnas labiau nei kiti turėjo išgyventi baisų nužmogėjimo procesą Štuthofe... Tačiau jis visada primindavo likimo broliams, kad stengtusi neprarasti žmoniškumo, atjautos silpnesnajam.

1945 metų sausio 25 dieną, artejant frontui, buvo pradėta Štuthofo koncentracijos stovyklos evakuacija. Neprastai išvargės, pirmomis kelionės dienomis išdalijęs savo maistą kitiems dar labiau nusilpusiems kaliniams, kunigas ir dar keli lietuviai vargais negalais pasiekę Pucką (Lenkija) ir pasislėpę nuo prižiūrétojų ten pasiliko. Susirugus šiltine ir plaučių uždegimui kunigą A. Lipniūnų vargais negalais pavyko paguldyti į perpildytą ligoninę, tačiau buvo per vėlu... Kunigas A. Lipniūnas užgeso 1945 metų kovo 28 dieną ir buvo palaidotas Pucko kapinėse. Artimųjų rūpesčiu 1989 metais rugsėjo 12 dieną kunigo palaikai buvo perlaidoti Panevėžio katedros šventoriuje. Kaip antisovietinio ir antinacinio pasipriešinimo dalyvis kun. A. Lipniūnas buvo apdovanotas (po mirties) Vyčio Kryžiaus ordino komandoro kryžiumi.

Prabėgo daug metų nuo to laiko, kai Panevėžio vikaras lankydavo Dapšionių kaimo pavasariniams ir mokė juos kilnaus gyvenimo. Daugelis to metų liudininkų, šiandien jau atgulę kaimo kapinėse, paliko apie save gražaus ir doro gyvenimo atminimą. Pažvelkime dar kartą į veidus nuotraukoje – ar daug sutinkame tokį jaunu ir gražiu žmonių šiandieniame tuštėjančiame kaimे? Ar daug sutinkame šiandien tokį kovotojų už teisingumą kaip kunigas Alfonsas Lipniūnas?

Irena VITKAUSKIENĖ

Nelengvas, bet prasmingas gyvenimo kelias

Kovo viduryje Amžinam poilsui i Marijampolės kapines buvo palydėtas buvęs politinis kalnys, tremtinys Kazys Domarkas (1930–2017). Velionio gedi žmona Angelė, dukters Marytė, Ramutė ir sūnus Kazys su šeimomis, taip pat aštuoni vaikaičiai ir keturioliai provaikaičiai.

Žemaičio Kazio Domarko gyvenimo pradžia susieta su Plungės rajono Selenių kaimu, kuriame Liucijos ir Kazimiero Domarkų šeimoje, valdančioje 30 hektarų ūki, augo būrys palikuonių: trys seserys ir trys broliai. Kazys buvo trečias vaikas, gimęs 1930 metais.

Prasidėjus antrai sovietinei okupacijai, gyvenimai keitėsi daugeliui mūsų tautiecių. Tai neaplenkė ir paauglio Kazio bei jo šeimos. Nors baigės pradinę mokyklą tolimesnio mokslo nesiekė – reikėjo dirbtį tėvų ūkyje, bet įgimta trauka buvo skirta ne tik ūkio darbams. Interesų diapazonas – nuo technikos iki poezijos. Savo eilėmis sudėti žodžiai pradėjo atsirasti vėliau, o pirma pažintis su technika nulémė viso likusio gyvenimo kelią: sumanumas ir gebėjimai jam ne kartą padėjo ne viename jo gyvenimo laikotarpyje. O prasidėjo nuo to, kai su broliu Vladu bandė sutvarkyti rusų kariuomenės šautuvus, rastus apgadintus laiko ir iš dalies gaisro paliestame, buvusiame ginklų sandėlyje Plungės apylinkėse. Kazys surado būdą pagaminti naujas spyruokles, be kurių šis ginklas būtų bevertis. Kruopščiai išvalius, ginklas įgydavo savo pirminę paskirtį.

Ikalinimo ir tremties vietovėse

Vėliau, įsisiūbavus ginkluotam pašpriešinimui, jis nešdavo maistą partizanui Račkauskui, kuris buvo įsirengęs slėptuvę jo tėvų jaujos pastogėje. Pikta akis pastebėjo brolių Vladą su ginklu ir jį areštavo kartu su Kaziu. Pastarajam, dar nepilnamečiui, rusas teisėjas, pritaikęs ryšį su partizanais, atseikėjo septynerius metus lagerio ir penkerius tremties.

Taip prasidėjo ilga kelionė per įkalinimo ir tremties vietoves, pareikalusius ištvermės ir sumanumo atlaikytį likimo primestus išbandymus.

Laukiant deportacijos į lagerį po teismo nuosprendžio Klaipėdos kalėjime, Kazys įkliuvo ir nusipelnė penkias parnas karcerio už adatų gamybą, kuri buvo reikalinga kameroje varganiems rūbams pataisyti. Tam jis panaujo aptiktus pasivaikščiojimo metu kiemelyje plieninės vielos gabalą, du akmenskus ir stiklo šukes. Adatos plokštumaivienamės gale suformuočių padėjo akmensukai. Vergiškai sunkus ir alinantis darbas buvo kiaurymės prapjovimas siūlui įverti, tam pagelbėjo atsitiktinai rasta peilio nuolaužą. Siūlus įsigudrino pasigaminti iš medvilnės, kurią rasdavo prikimštą čiužiniuose. Kalėjimo prižiūrėtojai šioms Kazio pastangoms suteikė rimtesnę reikšmę – bandymas nupjauti kameros grotas.

Kazys, pabuvojęs ne vienam lagerje, 1954 metais buvo išsiųstas į tėvų tremties vietą Bogučano rajoną Krasnojarsko krašte, kuriame įvairiose gyvenvietėse tuo metu gyveno visa jo šeim

ma ir giminės, išskyrus brolių Vladą, kai lejusį Balchašo lageriuose. Kazys pri valėjo apsigyventi tėvų tremties vietovėje Bogučano rajono Artiugino kaime ant Angaros upės kranto. Čia jis sukūrė šeimą su tremtine Angele Kuskyte. Sibire Kazio ir Angelės Domarkų šeimoje gimė dukros Ramutė ir Marytė, dvyniai sūnūs Jonas ir Kazys. Gausėjanti šeima skatino kaip įmanoma suktis. Čia pirma atrašojo darbinėje veikloje buvo krosnių mūrijimas, kurio išmoko būdamas lageryje iš latvio Martyno Strausmanio, ir tapo paklausiu šios srities specialistu. Jo darbo krosnis iš pagrindų keitė tose vietose buvusių būsto apšildymo ir maisto gamybos technologiją, kurios iki to laiko pagrindu būdavo suvirinta metalinė dėžė su durelėmis malkoms įkrauti ir metalinės vamzdžis dūmams pašalinti. Tokia krosnis patalpą šildė, kol ji buvo kūrenama. Domarko krosnis iš plynų turėjo sienelę su kanalais dūmams ir orkaitę, kas iš pagrindų keitė buities sąlygas patalpose. Tokias krosnis teko įrengti ir vietinės valdžios vyru butuose, kurie pirmiausia pasirūpino savo patogumu. Dėl nuolatinio plynų stygiaus šis darbas nebuvo pastovus, ir Kazys buvo priverstas keisti kvalifikaciją.

Sumanumas pasireiškia ir naujame darbe

Naujame darbe – lentpjūvėje pradėjo dirbtį pagalbiniu darbininku, o po trejų metų buvo kviečiamas derinti naujai statomų lentpjūvių įrengimus. Tuo metu rajono miško pramonės ūkuose vyko gyvenamujų namų statyba, nes 1948 metais, trėmimo metu, buvo atvežta daug lietuvių. Atvykės į netoli esantį Nevonkos miško pramonės ūkių derinti naujai sumontuoto lentpjūvės gaterio, rado nemažą kiekį pastatyti medinių namų karkasų be durų ir langų. Kliūtimi juos įrengti buvo durų ir langų blokų gamyba. Kazys čia pat iš lingų plieno pagamino specialią frezą ir visų nuostabai staktų paruošimas netrukus pavijo namų karkasų statybininkus. Nors pagal tuo metu veikiančias nuostatas Kazys galėjo tikėtis materialinio atlygio už įdiegtą naują technologiją – teko apsiriboti savo sugebėjimui moraliniu pasitenkinimu.

Tuo metu visos gyvenvietės Bogučano rajone glaudėsi Angaros upės ir jos intakų pakrantėse. Upės artumas sudarė sąlygas turėti vandens buičiai, kadangi šachtinių šulinų bei vandentiekio nebuvo. Apsirūpinimas vandeniu ne mažesnis galvos skausmas buvo ir gyvenančiai Artiugino gyvenvietėje Domarkų šeimai. Bandymas iškasti šachtinių šulinį buvo bevaizdis: už kelių metrų žemės sluoksniu buvo nejveikiamas kloudas, ir tokiai šulinys rinkdavosi tik paviršinis vanduo. Pagalbon atėjo į ši rajoną atsiusta geologų ekspedicija, kurios viršininkui Kazys buvo pakviestas įrengti krosnį. Geologai Artiugino gyvenvietėje išgręžė net tris grėžinius. Kazys keletą mėnesių vaikščiojo apie vieną iš grėžinių ir galvojo, kaip pasiekti vandenį, esantį giliau kaip dvidešimt metrų. Ir čia krosnių meistro specialybė pati atėjo į pagalbą. Kai-

myninėje gyvenvietėje vokietis tremtinys Bitneris jį pakvietė pamūryti krosnį, o šis, būdamas aukštostas kvalifikacijos šaltkalviu, padėjo pagaminoti siurblį, išgauti vandenį iš grėžinio. Sumanumas ir atkaklus savo sugebėjimų realizavimas padėjo jam ir jo šeimai pereiti sunkų tremties išbandymų kelią.

Sūnaus netektis

Domarkų šeima iš tremties sugrižo į Marijampolę (tuo metu miestas vadinosi Kapuskas). Šeimos galva vietiniame internate gavo kūriko, o žmona Angelė valytojos darbus ir kuklias patalpas, kurios vos tenkinėjo gausios šeimos poreikius. Nepaisant buitinų sunkumų, gyvenimui savame

Angelė ir Kazys Domarkai Sibire. Pirmoje eilėje (iš kairės) duktė Ramutė, sūnūs Jonas ir Kazys, duktė Marytė

krašte. Tačiau kitos nuomonės buvo Kapsuko rajono KGB skyriaus viršininkas pulkininkas T. Vilkas. Jis, pasikvietęs Kazį Domarką, pokalbi pradėjo klausimui: „Kaip jūs, banditų šeima, drisote atskraustyti į Kapsuką?“ Nors iš miesto Domarkų šeimos neišgujo, tačiau reikia nepamiršti, kad jie čekistiniai metodais akylai buvo stebimi, kaip ir kitos represuotų asmenų šeimos.

Domarkų šeimai savame krašte teko patirti skaudžią netektį. Sūnus Jonas pamėgo parašiutu nusileidimo sportą, tapo šios šakos sporto meistrui, atlikdamas privilomą tarnybą sovietinėje armijoje, buvo įjungtas į komandos sudėti rungtynėms tarp to meto socialistinių šalių. Vieno parodomosios šuolio metu su uždelstu parašiuto išsiskleidimu Pociūnų aerodrome (Prienų rajonas) 1981 metų liepos 13 dieną – Jono Domarko šuolis buvo lemtingas. Dėl neaiškių priežascių jo pagrindinis parašiutas neišsiskleidė, nesuveikė ir atsarginis. Netekties sukrėsti tėvai išsamaus atsakymo tuo metu negavo: gal per daug sūnus pasiekė ir tapo meto auka? Vėliau ši įvykį priminė lakūnas, atsargos majoras Eugenijus

Raubickas, nuo 2007 metų dirbantis Aleksoto aerodromo direktoriumi, savo straipsnyje „Mūsų aviatorių katastrofos. Nelaimingi atsitikimai Lietuvos sportinėje aviacijoje“. 1994 metais Lietuvos muziejaus metraštyje Nr. 2 raše: „Parašiutininkui iš Marijampolės, sporto meistrui Jonui Domarkui tarnybos TSRS oro desantinėje kariuomenėje metu, rinktinės stovykloje Pociūnuose, atliekant akrobatinį šuoli, neišsiskleidė parašiutas PO-9, o skleidžiant atsarginį, jis iргi neprisipildė oro“.

Kazys, jau būdamas garbingo amžiaus, nepasiduodavo metų naštai – talino savo sūnui Kazui, kuris Marijampolėje turi ne tik savo verslą, bet ir organizavo „Tremties vaikai“ asociaciją, tris kartus su grupė draugų lankesi lietuvių tremties vietose Krasnojarsko krašte. Sukūrė pilnametražį filmą „Tremties takais“.

Nebūtų tikslus pasakojimas apie Kazio vyresniojo gyvenimo kelią, nepaminėjus jo poetinių gabumų, kurie atsiskleidė jau esant garbaus amžiaus. Jis eiliuotų posmų paliko nemažą pluoštą. Gal taip gamta kompensuoja jaunystės praradimus...

Vytautas GULIOKAS

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos

tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34,

6 mėn. – 14,69 Eur.

2017 m. balandžio 14 d.

Tremtinys

Nr. 14 (1228)

7

Skelbimai**Atiduok tėvynei, ką privalai**

Mes, Televizijos bokšto ir Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo gynėjai, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sajungos nariai, matydami, kad Lietuvos valstybė niekaip tinkamai nepagerbia daugiau nei 20 tūkstančių Lietuvos partizanų, savo gyvybes paaukojusių ant Lietuvos Laisvės aukuro, ėmėmės iniciatyvos ir nusprendėme tai padaryti patys, tikėdamiesi, kad mūsų iniciatyvą parems tikrieji Tėvynės patriotai, galbūt pagaliau prisidės ir Lietuvos valstybė. Tam tikslui įkūrėme asociaciją „Tėvynės partizanų laisvės kovos jamžinimo sajungą“.

Šiai kilnai misijai mus įpareigojo nesenai Amžinybėn išėjė partizanai: legendinis plk. Leonas Laurinskias-Liūtas ir buvęs Lietuvos kariuomenės vyriausasis kapelionas monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

Mes, Lietuvos Parlamento gynėjai, nusprendėme Kryžkalnyje pastatyti paminklą vienams Lietuvos Laisvės kovojojams su nuolat veikiančia ekspozicija apie Lietuvoje vykusį partizaninį karą, siekdami ugdyti Lietuvos Respublikos piliečių pagarbą Lietuvos partizanams ir Lietuvos Respublikos kariuomenei, gilinti patriotiškumą ir tautiškumą.

Paminklą turėtų sudaryti paminklinė grupė, kurią sudarytų 30–40 metrų aukščio obeliskas su pauksuotu Vyčio kryžiumi, matomu 20 kilometrų spinduliu, siena su 20 tūkstančių simbolinių mažų Vyčio kryžių su visų žuvusių Lietuvos partizanų pavardėmis pokievienu

į jų, taip labai akivaizdžiai parodant žūčius už Lietuvos laisvę mastą, nežinomo partizano kapas su amžinąją ugnimi ir originaliskultūrinę grupę „Partizanai žvalgyboje“.

Kodėl Vyčio kryžius? Visų pirma tarpukariu Vyčio kryžius buvo labai plačiai naudojamas Lietuvos kariuomenės. Antra, Lietuvos partizanai savo suvažiavime 1949 metų vasario 16 dieną Vyčio kryžių patvirtino Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio ženklu, kur žalia spalva simbolizuoją Lietuvą, raudona – Lietuvos partizanų kraują, pralietau už Lietuvos laivę, juoda – neišvengiamą mirtį, nes 1949 metais partizanai jau žinojo savo likimą.

Paminklas puikiai derės su jau išaugusia koplyčia, suja pukiai užpildys visą Kryžkalnio kalno erdvę, taps patrauklus Lietuvos piliečiams ir turistams ir bus nuolat lankomas.

Kryžkalnis pasirinktas dėl palankios geografinės padėties ir todėl, kad Vakarų Lietuvos, tiksliau Raseinių krašto, partizanai Kęstutėnai Lietuvos partizanų sąjūdžiui vadovavo nuo 1947 metų. Kęstučio apygardoje buvo itin aukštasis organizuotumo lygis, apygardos partizanų vadovybė vienijo Žemaitijos ir visos Lietuvos partizanus.

Projektą apjungimui pritarė ir Lietuvos Respublikos Seimo Pasipriešinimo okupacijams režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisių ir reikalų komisija.

Lietuviai, bene kiekvieno iš Jūsų giminėje yra žuvusių ar nukentėjusių už Tėvynės laisvę,

todėl kviečiame prisidėti prie jų nemarios kovos jamžinimo!

Paminklo Lietuvos partizanams statybą Kryžkalnyje Jūs galite paremti skirdami iki 2 procentų gyventojų pajamų mokesčio, taip pat pervesdami pinigus į „Tėvynės partizanų laisvės kovos jamžinimo sajungos“ įm. k. 303472436 sąskaitą LT47 7300 0101 4220 5090.

Pervesdami pinigus būtinai nurodykite savo adresą, žuvusio giminaičio partizano vardą ir pavardę. Daugiau informacijos apie sajungą rasite: www.kryzkalnispartizanai.lt, mūsų adresas Pamėnkalnio g. 13, Vilnius LT-01114, el. paštas info@kryzkalnispartizanai.lt, tel. 8 687 74 413.

**Antanas KLIUNKA,
Lietuvos kariuomenės
kūrėjų savanorių sajungos
valdybos narys,
Tėvynės partizanų laisvės
kovos jamžinimo sajungos
valdybos pirmininkas**

Balandžio 22 d. (šeštadienį) 12 val. Vilniaus karininkų ramovėje (Pamėnkalnio g. 13) įvyks Vytauto Kaziulionio parodos „Dainavos apygardos partizanų paminklinės nuotraukos“ atidarymas. Dalyvaus Varėnos buvusių tremtinių ansamblis „Viltis“. Maloniai kviečiame.

Balandžio 23 d. (sekmadienį) 12.30 val. Kuršėnų švietimo centro salėje (Basanavičiaus g. 7, antrame aukšte) įvyks LPKTS Kuršėnų filialo ataskaitinė susirinkimas – konferencija. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokesčius. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Balandžio 22 d. (šeštadienį) 10 val. Radviliškio kultūros centro mažojoje salėje (Maironio g. 10) įvyks LPKTS Radviliškio filialo ataskaitinė susirinkimas – konferencija. Bus renkamas nario mokesčius, prekiaujama knygomis, koncertuoja Radviliškio tremtinių choras „Versmė“. Prie bendro stalo vaišinimės arbata, atsineštais sumuštiniais.

LPKTS Kauno filialas sveikina buvusius Laisvės kovų dalyvius, tremtinius, jų artimuosius ir rėmėjus artėjančių šv. Velykų proga, linki dvasios ramybės, šilumos, tikėjimo šalia esančiu žmogumi.

Kviečiame iki šv. Velykų apsilankytai Kauno filialo būstiniuje, Laisvės al. 39, 2 aukšte, 3 kabinete, susimokėti nario mokesčius, patikslinti adresus, telefonus.

Balandžio 20 d. (ketvirtadienį) 16 val. mūsų salėje įvyks Kauno filialo ataskaitinė konferencija.

Po ataskaitinės konferencijos pasivaišinsime atsineštomis vaišėmis, padainuosime, pašoksiame.

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Bronislava Liberytė-Gabrėnienė
1925–2017

Gimė Panevėžio aps. Ramygalos valsč. Ėriškių k. Baigusi pradinę mokyklą ir amatų mokykloje pramokusį siuvėjos amato, pradėjo siūti netik sau, bet ir kitiem kaimo gyventojams. Liberių namuose buvo bunkeris, kuriame sužeistus partizanus prižiūrėjo ir Bronislava. 1946 m. natus apsupo stribai, tévai ir Bronislavą suėmė, tačiau bunkerio neaptiko. Po ilgų tardymų Bronislavą nuteisė 10 m. į Lagerio ir 5 m. tremties. Kalėjo Vorkutos lageriuose, dirbo siuvykloje. Vorkutoje sutiko savo būsimą vyra Petrą Gabrėną, gimė sūnus Sigitas. 1958 m. šeima nelegaliai grįžo į Lietuvą, čia priėmė santuokos sakramentą ir vėl grįžo į Vorkutą. Antrajį sūnų Rimą Bronislava pagimdė Kauñe. 1961–1962 m. šeima įsikūrė Palangoje. Prasidėjus Atgimimui rūpinosi rezistencijos istorijos išsaugojimu, paminklų, atminimo ženklių statymu, aktyviai dalyvavo LPKTS Palangos filialo veikloje.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų Sigitą, vaikaičius Joną ir Justiną bei artimuosius.

LPKTS Palangos filialas

Vytautas Krivickas
1930–2017

Gimė Kėdainiuose. 1941 m. kartu su mama ir dvieim seserimis buvo ištremtas į Sibirą. Nuo penkiolikos metų pradėjo dirbtį Jakutsko miškų skyriuje, baigė Jakutsko miškų ūkio technikumą. 1956 m. grįžo į Lietuvą, sukūrė šeimą ir užaugino tris dukteris. Mokėsi Žemės ūkio akademijoje. Buvo Raseinių miškų skyriuje vyr. inžinierius ir Norgėlų gyvenvietės vyr. inžinierius statyboms.

Artimieji

**Kviečiame dalyvauti konkurse
„Mes – kolymiečiai“**

Jei senelis ar močiutė, mama ar tėtis, o gal dėdė ar teta yra kalėjė Kolymos lageriuose, kviečiame parašyti apie juos rašinių arba parengti vaizdo ar garso įrašą. Tai galėtų būti pokalbis su kolymiečiu, jo pasakotų atsiminimų apie gyvenimą Kolymoje, Lietuvoje detalė. Tai galėtų būti ir paties rašančiojo žvilgsnis į artimo žmogaus, kalėjusio Kolymos lageriuose, asmenybę ir atmintyje likę svarbūs bendravimo momentai.

Rašinių apimtis neribojama. Vaizdo ir garso įrašai – iki 30 minučių. Vaikų (iki 13 metų), jaunimo (14–30 metų), suaugusių (nuo 31 metų) parengti kūriniai bus vertinami atskirai.

Maloniai kviečiame kūrybą tekti konkursui iki birželio 1 dienos el. paštu: valdyba@kolyma.lt arba įprastu paštu adresu: Kolymos bendrijai, Kovo 11 g. 130a-33, 49385 Kaunas.

Laike prašome nurodyti konkurso dalyvio vardą, pavardę, amžiaus grupę. Jei kūrinys yra vaizdo ar garso įrašas, galite siūsti jį duomenų laikmenoje (diskelyje) arba el. paštu, arba pateikdami interneto nuorodą į kūrinį.

Laukiame jūsų kūrybos.

Kolymos politinių kalinių bendrijos valdyba,
www.kolyma.lt

Balandžio 21 d. (penktadienį) 16 val. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos būstinėje (Laisvės al. 39, Kaune) vyks „Versus aureus“ leidyklos išleistos dr. Arvydo Anušausko knygos „Išdavystė. Markulio dienoraščiai“ pristatymas ir susitikimas su autoriumi.

Knygoje gilinamas, kas užsifruota Markulio dienoraščiuose, kokios gyvenimo aplinkybės nuslėptos ir kokie asmeniniai bruožai iki šiol buvo nežinomi, kas jų skatino ir motyvavo bendradarbiauti su sovietiniu saugumu, kaip jis kūrė ir vystė atsakymo nuo bet kokio pasipriešinimo ir tarnavimo okupantui idėjų bei daugelis kitų klausimų.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645
Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai

Tiražas 1840 egz.

Kaina
0,61 euro

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

2017 metų saskrydžio „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje repertuaras:

1. „Leiskit į Tėvynę“ (l.l.daina, harmon. M.Šikšniaus);
2. „Už Raseinių, ant Dubysos“ (muz. J. Naujalio, ž. Maironio);
3. „Kritusiems Lietuvos partizanams“ (muz. ir ž. A. Paulavičiaus);
4. „Kur balti keliai“ (muz. A. Raudonikio, ž. J. Strielkūno);
5. „Myliu“ (muz. B. Gorbulslio, ž. P. Gaulės);
6. „Nemunėli, Nemunėli“ (muz. A. Bražinsko, ž. V. Bložės);
7. „Girių Lietuva“ (muz. A. Raudonikio, ž. S. Žlibino);
8. „Lietuva, brangi šalele“ (muz. ir ž. V. Storostos-Vydūno);
9. „Žydėki, žeme“ (muz. ir ž. V. Šablevičiaus);
10. „Lietuva brangi“ (m. J. Naujalio, ž. Maironio).

Myliu

Eilės Petro GAULĖS

Muzika Benjamingo GORBULSKIO

1. Ža - li miš kai, žo - lė ra - so - ta ir pie - vu kva-pas toks svai-gus
2. My - liu kaip pir - mą mei-lės die - na, kai dar lop-šy ma-ne su - pai,
giu ir va-sa-ro - ju plo - tai ir mé-ly-nas, gi-lus dan - gus. My-liu aš paukš - čio skry-dj
liu lyg šiol ta-ve tik vie - na, nes ma-no li - ki-mu ta - pai. My-liu
leng - vą, ry-to dū-mas kle vų ža - liu. Ir gin-ta - ri - né jū-rų ban - ga my
liu, lig a-ša rū my - liu. My-liu, nes tu e-si gim - ti - né ir ši-lu-ma té vų na
mu, tu man pir - ma ir pas-ku - ti - né su sa - vo lai-me ir skaus - mu. 2. My
mu. My-liu, nes tu e-si gim - ti - né ir ši-lu-ma té vų na - mu, tu man pir
ma ir pas-ku - ti - né su sa - vo lai - me ir skaus - mu.
34

Paminėtos Juozo Kasperavičiaus-Visvydo žūties metinės

(atkelta iš 1 psl.)

Pirmoji sovietų okupacija J. Kasperavičių užklupo Panevėžyje, 6-ojoje es-kadrilėje. Prasidėjus Antrajam pasauni-niam karui, lakūnai nusprendė nevykdyti atejūnų įsakymų ir likti Lietuvoje.

1941 metų birželio 24 dieną jie bu-vo internuoti vokiečių. Trylika lakūnų, tarp jų ir J. Kasperavičius, daugiau kaip pusmetį praleido vokiečių karo belais-vių stovyklose.

Antrosios sovietų okupacijos pra-džioje išisitraukė į partizanų gretas.

1946 metų rugpjūčio 25 dieną J. Kasperavičius buvo išrinktas pirmuoju Jungtinės Kęstučio apygardos vadu. Apygarda vienijo 6 rinktines ir driekė-si nuo Nemuno pietuose iki Žagarės šiaurėje ir apjungė Nemuno ir Duby-sos upių baseinuose besikaunančius su okupantu Lietuvos partizanus. Jis daug prisidėjo vienydamas partizaninį judė-

jimą, nustatydamas ryšius tarp apygar-dų, skeisdamas partizanišką spaudą.

1949 metų vasario 16 dieną parti-zanų vadų suvažiavime J. Kasperavičius buvo pagerbtas aukščiausiu parti-zanų įvertinimu – Laisvės kovos karžygio garbės vardu, apdovanotas 1-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiu-mi su kardais.

Visvydui žuvus, Jungtinės Kęstučio apygardos vadu buvo išrinktas Jonas Žemaitis-Vytautas. Jis tėsė Visvydo pradėtus darbus, įgyvendino nu-matytą Lietuvos partizaninio karo strategiją.

Manyčiau, kad Lietuvos partizanai dabartinei valdžiai turėtų rimtų prie-kaištų. Bet didžiausiu priekaištu turė-tų būti tai, kad Lietuvos laisvės kovo-tojams taip ir nepastatytas paminklas Lukiskių aikštėje.

Antanas KLIUNKA

Nemunėli, Nemunėli

Žodžiai Vytauto BLOŽĖS

Muzika Algimanto BRAŽINSKO

Valso tempu

1. Či bal - to-sios ie - vos pra - žys - ta, nu-bars- to žie - de-lai ta
2. Pa - va - sa - rio džiaugs-mą dai - nuo - ju lyg paukš-tė skam - bia krū-ti
3. Pa - va - sa - rj va - sa - ra ly - di, kaip mei - lė jau - nys - tė ly
4. Čia bal - to-sios ie - vos pra - žys - ta, ban - guo - ja lau - kų pla-tu
kus, o jau - nq krū - ti - né - je šir - dj už val - do troš - ki - mas la - kus, o
ne. O rū - pes - čiu, siel-var - tū die - nos nu - sken - do gi - liam Ne - mu - ne, o
dés. Pla - ciai cia virš Ne - mu - no ai - di dai - na ir per am - žius ai - dės, pla
ma... Už vis - ką tu, Ne - mu - no že - me, karš - čiau - siai e - si my - li - ma,
Ne - mu -
jau - nq krū - ti - né - je šir - dj už val - do troš - ki - mas la - kus.
rū - pes - čiu, siel-var - tū die - nos nu - sken - do gi - liam Ne - mu - ne.
čiai cia virš Ne - mu - no ai - di dai - na ir per am - žius ai - dės.
vis - ką tu, Ne - mu - no že - me, karš - čiau - siai e - si my - li - ma.
nē - li, Ne - mu - nē - li, per lau - kus, per pla - cius, per gi - rias ty - rą, ty - rą pluk
nē - li, Ne - mu - nē - li, po gim - ti - nēs pa - dan - ge žyd - ra aš - tē - ve - lios
dai van - de - ne - lj i žyd - riau - sias pa - sau - ly ma -
de ser - ben - tē - lė mo - ti - nē - lės jau - niau - sia duk -
rias. Ne - mu - ra. ra.
Girių Lietuva

Žodžiai Stasio ŽLIBINO

Muzika Algimanto RAUDONIKIO

1. Prie jū - ros mū - su že - mė, prie jū - ros mūs ke - liai. Jé - go iš grums - to
2. Gi - ria nuo prie - šu gy - né gi - ria mai - ti - no mus, gi - ria za - lia té
3. Ta - ve mūs bo - ciai kė - lė, tad bük svei - ka gy - va. Tu mū - su mo - ti
se - mias té - vy - nės a - žuo - lai. Siū - ruo - ja ža - lios ša - kos, kaip a - ša - ra sa - kai, per
vy - nė at - sto - da - vo na - mus. nė - lė, tu gi - rių Lie - tu - va.
dan - gū paukš - čių ta - kas, per gi - rių mūs ta - kai.
kai, per gi - rių mūs ta - kai, per gi - rių mūs ta - kai.